

ترجمہ کتاب

المہدی فی احادیث المسامین حقیقۃ ثابتہ

مؤلف: سید محمد رضا حسینی جلالی

مترجم: عبدالحسین ینیش

سرشناسه: حسینی جلالی، سید محمد رضا ۱۳۲۴ -

عنوان قرار دادی: المهدی (عج) فی احادیث المسلمین حقیقه ثابته، فارسی

عنوان و نام پدیدآور: بررسی روایات مهدویت: ترجمه کتاب «المهدی (عج) فی احادیث المسلمین حقیقه ثابته» / مولف سید محمد رضا حسینی جلالی، مترجم عبدالحسین بینش

مشخصات نشر: تهران: مشعر، ۱۳۹۱.

مشخصات ظاهری: ۱۲۰ ص.

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۵۴۰-۴۲۳-۷

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا

یادداشت: کتابنامه به صورت زیرنویس.

موضوع: محمد بن حسن (عج)، امام دوازدهم، ۲۵۵ ق. - احادیث

موضوع: مهدویت - احادیث

شناسه افزوده: بینش، عبدالحسین، ۱۳۳۷ - مترجم

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۱ م ۹۰۴۱ ۵۳۴ ح ۵۱ / BP

رده‌بندی دیویی: ۲۹۷ / ۹۵۹

شماره کتابشناسی ملی: ۳۰۴۳۱۷۱

بررسی روایات مهدویت

تألیف:	سید محمد رضا حسینی جلالی
مترجم:	عبدالحسین بینش
تدوین:	پژوهشکده حج و زیارت
ناشر:	مؤسسه فرهنگی هنری مشعر
چاپ و صحافی:	چاپخانه مشعر
نوبت چاپ:	۱ - زمستان ۱۳۹۱
شمارگان:	۵۰۰ نسخه
بها:	۱۹۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۵۴۰-۴۲۳-۷ ISBN: 978-964-540-423-7

مراکز پخش و فروشگاه‌های مشعر:

تهران: تلفن: ۰۳-۶۴۵۱۲۰۳ / قم: تلفن: ۰۲۵۱-۷۸۳۸۴۰۰

فهرست

دیباچه.....	۷
مقدمه.....	۹
فصل اول: تردید میان اجتهاد و تقلید در نقد حدیث.....	۱۵
ضوابط نقد حدیث.....	۱۷
احادیث مربوط به امام مهدی علیه السلام در صحیحین.....	۱۷
فصل دوم: آیا احادیث امام مهدی علیه السلام خاص شیعیان است؟.....	۲۱
فصل سوم: صحت و ضعف احادیث مربوط به امام مهدی علیه السلام	۲۵
فصل چهارم: اصل و جزئیات احادیث امام مهدی علیه السلام	۴۷
فصل پنجم: بررسی احادیث مهدویت.....	۵۳
جنبه‌های مثبت مسأله وجود امام مهدی علیه السلام	۶۱
فصل ششم: جایگاه عقل در نقد حدیث.....	۶۹
فصل هفتم: آیا مسأله امامت حضرت مهدی علیه السلام از عقاید است؟.....	۷۷
فصل هشتم: چند مسأله مهم.....	۸۱
۱. جعل حدیث.....	۸۱
۲. مسأله وحدت [امت] و روایت حدیث.....	۸۷

۳. غیبت نزد شیعه ۹۰
- دلیل التزام شیعه به غیبت امام مهدی (عج) ۹۵
- فرق شیعه و مسأله حضرت مهدی (عج) ۱۰۳
- تولد امام مهدی (عج) و زمان آن ۱۰۵
- ثابت نشدن تولد برای حکام ۱۰۷
- طول عمر حضرت مهدی (عج) ۱۰۹
- قائده امام غایب ۱۱۱
- سخن پایانی ۱۱۸

دیباچه

برپایه احادیث متواتر، حضرت مهدی علیه السلام جزو اهل بیت پیامبر صلی الله علیه و آله است و هیچ یک از فرقه‌های اسلامی در درستی این روایات تردید ندارند؛ زیرا اسناد این روایات در مهم‌ترین کتاب‌های روایی با سند کامل آمده و این مسئله، از عقاید معروف و مشهور آنان به شمار می‌آید. البته در این میان، شمار اندکی از روشنفکران و کسانی که تشکیک و جدل را به شیوه غربی‌ها آموخته‌اند و هدف‌های آنان را دنبال می‌کنند، با عنوان‌های فریبنده‌ای همچون «نقد عقلی حدیث» و امثال آن، درصدد ایجاد شبهه در این اعتقاد مورد اتفاق مسلمانان هستند.

از آنجا که اعتقاد به «مهدی» از خواستگاه‌های بسیار مهم اتحاد و همدلی مسلمانان است، هدف این تشکیک‌ها چیزی جز تلاش برای تفرقه نیست.

در رساله حاضر سعی شده است با بیانی رسا، به شبهه‌های تشکیک‌کنندگان پاسخ داده شود. امید است که این اثر گامی مؤثر در ایجاد اتحاد میان مسلمانان باشد.

کتاب بررسی روایات مهدویت، ترجمه کتاب «المهدی فی احادیث المسلمین حقیقة ثابتة» تألیف محقق و پژوهشگر عالم و فرزانه حضرت حاجت الاسلام و المسلمین سید محمدرضا حسینی جلالی است که به اهتمام پژوهشکده حج و زیارت و قلم توانای جناب آقای عبدالحسین بینش به فارسی برگردانده شده است. ضمن تشکر و قدردانی از مؤلف و مترجم و دیگر دست‌اندرکاران حوزه مهدویت، امیدواریم این تلاش مقبول امام منتظر عجل الله تعالی فرجه و منتظران ظهور باشد.

انه ولی التوفیق

گروه کلام و معارف

پژوهشکده حج و زیارت

مقدمه

در روزگار ما، تلاش پژوهشگران در عرصه حدیث بسیار شگفت‌انگیز و افتخارآمیز است؛ به گونه‌ای که چه‌بسا از خلال تلاش‌های آنان، گنج سرشار «میراث ما» نشر می‌یابد و در نتیجه، سرچشمه‌های وحیانی اندیشه‌های جاودانه ما آشکار می‌شود.

گاه صفای این افتخارات و شگفتی‌ها با فعالیت گروهی اندک در حوزه علوم حدیث، به تیرگی می‌گراید. ولی از آنجا که تلاش‌های آنان از مسئولیت علمی و معیارهای فنی بی‌بهره است، کارشان همانند تلاش «زنی است که پس از محکم تابانیدن رشته‌هایش، آن را باز می‌تاباند»^۱ یا «همچون سرابی است در دشت هموار که تشنه، آن را آب می‌پندارد»^۲ از جمله این تلاش‌ها، چیزی به نام «نقد متن حدیث» است که در مقابل معتقدان به «سند حدیث» انجام می‌شود.

به‌طور کلی، نقد حدیث از مهم‌ترین فعالیت‌هایی است که عالمان

۱. نحل: ۹۲.

۲. نور: ۳۹.

اسلامی برای پاکیزه نگه داشتن این چشمه پر آب، از هرگونه آلودگی و تیرگی، انجام داده‌اند. نقد حدیث با رعایت شرایط و مقررات آن، یکی از نوآوری‌های فکری مسلمانان و ویژگی‌های خاص فرهنگ و تمدن آنهاست. این امور از شیوه‌های پژوهشی - تحقیقی مسلمانان است که عامل افتخار آنان بر همه ملت‌ها و فرهنگ‌های کهن و نو، خواه مرتبط با ادیان آسمانی، خواه بشری (وضع شده بر پایه قوانین زمینی)، به شمار می‌آید.

در این مسیر، آنان قواعد، پایه‌ها و موازین ضابطه‌مند، محکم و درستی را برای نقد سند و متن حدیث پی ریخته‌اند تا از این راه، درست و نادرست و حق و باطل آنها را از یکدیگر بازشناسند؛ به گونه‌ای که با تکیه بر راه‌های اثبات معقول و متعارف، متن حدیث چنان اعتباری یابد که افزون بر متون کهن در نوشته‌های جدید نیز بتوان بر آنها اعتماد کرد. پیشینیان بزرگوار ما در راه اصلاح حدیث، تلاش‌های بسیاری بر خود هموار ساخته‌اند؛ چنان‌که برخی از آنها برای ثبت مجموعه احادیثی در کتاب خود، از لایه‌لای ده‌ها هزار حدیث، طی سال‌های متمادی جست‌وجو و گاه با پیمودن مسافت‌های دور، به بررسی و تحقیق پرداخته و در کتاب جامع خود، چیزی را که بین خود و خدا حجت می‌دیدند، ثبت نمودند.

آنان با این روش، گنج‌ها و ذخایر بزرگی را از فرهنگ منقح، نقادی شده، منظم و مدون به یادگار گذاردند و اصول، آثار، مسندها و جوامع حدیثی را پدید آوردند.

پس از آن، نسل دوم آمد. این نسل نیز با تکیه بر راه‌های امن و موثق،

بسیار کوشید و آنچه از چشم گذشتگان به دور مانده بود، خواه در گردآوری خواه تنظیم، فراهم آورد. بدین گونه بود که معجم‌ها، مستدرک‌ها و جامع‌های متأخر شکل گرفت.

در دوره اخیر، مردم برای استفاده و توشه برگرفتن از این ثروت گران‌بها، در زمینه‌های علمی و عملی، اندکی درنگ کردند و در تعامل با حدیث گردآوری شده به چند دسته تقسیم شدند:

برخی به نقد و گزینش پشینیان بسنده و به کتاب‌های حدیث و منابعی که مورد وثوقشان بود، استناد کردند؛ به گونه‌ای که درصدد به‌کارگیری اصول تازه نقد درباره آنها برنیامدند و به پیروی از گذشتگان در این موضوع پایبندی نشان دادند؛ به گونه‌ای که در آرای فقهی خویش و احکام شرعی، به تقلید از فقه‌های چهارگانه پایبند ماندند. آنان راه‌های کسب معارف دینی را به همان چیزی که گذشتگان به آن رسیده بودند، محدود ساختند؛ بی آنکه از آنها بگذرند یا آنها را به بوته نقد بگذارند.

گروهی دیگر، با شیوه تقلید در منابع به مقابله برخاستند. اینان معتقدند اندیشه و نظر باید آزاد باشد تا جولان دهد و ابداع کند. از این رو، بر این باورند باب کوشش و اجتهاد در همه دانش‌های اسلامی باز است. اینان حتی در فقه و شناخت احکام و همه منابع معرفت، از جمله حدیث، به تقلید پایبند نیستند؛ چنان‌که مذهب فقهی مشخص و تعریف شده‌ای که به آن پایبند باشند، ندارند و مطابق اجتهاد خودشان عمل می‌کنند.

در نظر این گروه، کتاب‌های به اصطلاح «صحیح» چندان اهمیتی ندارد و هر حدیثی را که به گوششان برسد، با تکیه بر روش‌های نقدی

که نزد دانشمندان جدید شناخته شده است، نقادی می‌کنند.

هر یک از دو گروه (اهل تقلید و اهل اجتهاد) برای خود دلایلی دارند، ولی ناگفته پیداست هر کس به دلیل معتبری تکیه زند، به اندازه تلاش خویش پاداش می‌گیرد.

در دوره کنونی، جای بسی شگفتی و تأسف است که گروه اندکی از کسانی که به نقد علم حدیث شریف می‌پردازند، در برخورد با این منبع سرشار و غنی اندیشه اسلامی، از شیوه روشن و معروفی پیروی نمی‌کنند؛ بلکه در نقد حدیث میان اجتهاد و تقلید سرگردانند!

آنان گاه می‌کوشند تا اسناد احادیث را به بوته نقد بگذارند و اشکال موجود در آن را شرح دهند و گاه به گفته‌های عالمان علم رجال به راویان آن احادیث رجوع می‌کنند و می‌کوشند تا مدلول روایات را با یکدیگر مقایسه کنند، آن‌گاه هر چه را با عقل خویش درمی‌یابند، با آن موافقت می‌کنند و درست می‌دانند و آنچه را با عقلشان راست نمی‌آید، به ضعف و بلکه به مجعول بودن محکوم می‌کنند. از این رو، میان حدیث صحیح و غیر صحیح، طبق نظر خودشان، تمایز قائل می‌شوند (نه بر اساس ضوابط علم الحدیث). آنان به این وسیله می‌خواهند هم‌پای اهل اجتهاد سیر کنند.

و گاهی به کتاب‌های گذشتگان که به نام «صحاح» معروف است، مراجعه می‌کنند تا به کار آنان استشهاد کنند و اگر آنان در اثر خود حدیثی را درج کرده باشند، آن را بپذیرند و اگر نکرده باشند، آن را تضعیف و بلکه حکم جعلی بودنش را صادر کنند. آنان با این رویکرد مقلد می‌باشند.

از جمله این گروه، نویسندگان جدیدی هستند که بدون داشتن توان و تجربه کافی به عرصه این دانش شریف پا نهاده‌اند و از این طریق می‌کوشند تا اثبات کنند احادیث، افزون بر نقد سندی، به نقد عقلی نیز نیازمند است. اما در خلال این موضوع، ادعاهای مناقشه‌انگیز با تناقض‌های فراوان مطرح می‌کنند؛ نمونه این نوع نگرش، مطالبی است که درباره احادیث مهدی علیه السلام منتظر علیه السلام گفته‌اند؛ احادیثی که درباره‌اش گفته شده: «در این باره هزاران کتاب نوشته شده و صدها سند نقل گشته و - به تعبیر خودشان - بیشترین تأثیر را در تاریخ امت ما نهاده است».^۱

این افراد می‌کوشند تا با تکرار گفته‌های «احمد امین مصری» که شیعه را به جعل نظریه مهدی متهم می‌سازد، درستی این احادیث را زیر سؤال ببرند.

دیگر کسی که مورد تقلید اینان است، «ابن خلدون» است که احادیث مربوط به حضرت مهدی علیه السلام و درستی آنها را منکر است و ادعای تواتر آنها را ساختگی می‌داند. آنان در این بررسی، مهم‌ترین چیزی را که در احادیث مرتبط با نسب و زندگی امام مهدی علیه السلام معیار نقد قرار می‌دهند، نقد عقلی است؛ در نتیجه، بر آن جنبه‌های منفی که در قضیه حضرت مهدی و احادیث، تاریخ و ادعاهای مهدویت تصور کرده‌اند، متمرکز شده‌اند.

آنان در همه این ادعاها، خود را اهل پژوهش علمی یقین‌آور نشان می‌دهند و بافته‌های خود را دلیل بر انکار مهدی منتظر علیه السلام می‌دانند. به همین دلیل، به احادیث مربوط به ایشان نسبت جعلی می‌دهند و کسانی

۱. تراثنا و موازین النقد، استاد سائح علی حسین، مجله «کلیه الدعوة الإسلامية».

را که با نظریه‌هایشان مخالفند، «متحجر» می‌نامند.

در این نوشته، کوشیده‌ایم تا بی‌اعتباری این گونه پندارها و اتهام‌ها و مخالفت‌هایی را که با شیوه پژوهش علمی صورت گرفته است، طی چند فصل اثبات کنیم.

www.ketab.ir